

I. Tekstinäytteitä modernismin alalajeista

Modernismin lajeista

Modernismi näyttäytyi erilaisina koulukuntina, liikkeinä, seuroina, julistuksina, suuntina, alalajeina, ismeinä. Yhteistä niille oli radikaali uudistamisen ajatus.

Dadaismi

dada = keinu

Roiski sattumanvaraisesti sanoja ilmoille! Palaa jokeltelun kieleen, kokeile sanan makua suussa, merkityksen liukasta painoa kielen päällä. Ole lapsi, jolle maailma on uusi.

Dada on aurinko, dada on muna.

Dada on poliisi monistettuna.

säkeet Huelsenbeckiltä Olavi Paavolaisen teoksesta Nykyaikaa etsimässä, 1929

Futurismi

future = tulevaisuus

Vauhdilla eteenpäin! Koneeromantikko, elämä on huomenna, ota kone allesi, kiihdytä aggressiivisesti, pyhitä sotasi, kiidä! Tukeudu manifestiin, julistukseen!

PUNAINEN FIAT

Autolla läpi Euroopan!

*kaupunkeja, kyliä, linnoja kuumana virtana –
ahdistus – raivoisa riemu – hurmio! –
kuolemankauhu –*

alkusäkeitä Olavi Paavolaisen runosta, 1932

Imagismi

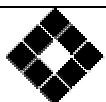
image = kuva

Etsi tosi, puhdas, selkeä, kurinalainen, maanläheinen, ymmärrettävä kuva – yllätä suoralla havainnolla, iskevällä sävelellä! Lainaa modernisti Ezra Poundin (1885–1972) sanoja: "Kuvaa ei saa käyttää koristeena. Kuva on itse ilmaisu."

Osoittele **symbolistien**, vertauskuvien käyttäjien suuntaan, pidä heitä hieman vanhanaikaisina mutkikkaine symboleineen: joutsenineen, liljoineen, pursineen, virtoineen, seppelaineen, uhrisavuineen, lehvineen, sinisine, punaisine lintuineen – ne kuuluivat vuosisadan alkuun ja – kuuluivat.

*Me olemme ontot miehet
me olemme täytetyt miehet
nojaamme toisiimme
päät oljilla täytettyinä. Voi!*

säkeitä T. S. Eliotin samannimisestä teoksesta, 1925

Surrealismi

real = tosi

Yhdistele todellisuuden palaset kuin unennäkijä! Unen ja toden, tajuisen ja alitajuisen, mielekkään ja mielettömän yhdistäjänä kohtaat elämää suuremman elämän.

Uusi asianajaja

Meillä on uusi asianajaja, tri Bukefalos. Hänen ulkomuotonsa ei sanottavasti muistuta niistä ajoista, joina hän vielä oli Makedonian Aleksanterin sotaratsu. -- .

Näin alkaa novelli Franz Kafkan tarinateoksessa Keisarin viesti (1912–1923). Miehen ja hevosen piirteet yhdistyvät surrealistisella tavalla. Sarjakuvitetun version jäljille pääset linkin kautta.

<http://www.sarjakuva.com/rooma/Rooma.pdf>

Tämän linkin kautta nousee keskusteluun se seikka, että modernin taiteen, myös surrealismin, tunnuspiirre on kuvan vahva ote, **kuvan ja sanan vuorovaikutus**. Kirjallisuus voi esiintyä lineaarisen tekstin sijasta sarjakuvana, elokuvana, näytelmänä, pelinä. Hyvin usein modernin taiteen esimerkistö poimitaan kuvataiteesta.

Ekspressionismi

Eks, exit = pois, ulos

press = painaa

Ilmaise ilmoille sisäinen mielenmaailmasi, kerro mitä tunnet! Suodata tapahtuminen psyykesi läpi!

*Elän kuin käki kellossa,
kadehtimatta metsän lintuja.*

Anna Ahmatovan säkeet vuodelta 1911

Absurdismi

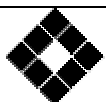
absurdi = järjetön, mieletön

Näytä elämän mielettömyys, järjettömyys – turha odottaminen, turha työ, väkivaltainen tuho! Kuljeta kiveä ylös rinnettä kuin antiikin myytin Sisyfos, ponnista kaikki voimasi ja perille päästyäsi kivi vierii takaisin alas rinnettä. Palaa ja aloita kivesi kanssa uudestaan ja uudestaan.

Sisyfos kiinnostaa minua juuri tässä palatessaan, juuri tämän tauon aikana. Kasvot, jotka kärsivät niin lähellä kiviä, ovat jo itsekin muuttuneet kiveksi.

Albert Camus kirjoittaa näin esseessään kokoelmassa *Esseitä*

(1962)

Kubismi

cubic = kuutio

Näytä asia monesta eri suunnasta kuin kääntelisit kuutiota; näytä, älä selitä! Kuva todellisuudesta syntyy vaikutelmien paloista, jotka lukija yhdistää. Kubismi avaa **näkökulmatekniikan**.

Sanon Camus-vainajalle: minuakin kiinnostaa Sisyfos ja kivi. Entä jos tuo kivi oli kuution muotoinen? Mitä Sisyfos näki kivessä? Entä joku toinen – kertoja voi vaihtua?

